

זכות התורה ולומדיה מוקדשים לטובת נשמת
הרבני הנגיד הנכבד **הרה"ח ר' אריה (לייבל) בהרה"ח ר' יונה רובין ז"ל**

הלימוד היומי:

פרשת ויקרא | יום ד | כ"ט באדר תשפ"ו | פרק ג' פסוק א' - פסוק י"ז

מה ההבדל בין 'כשב' לבין 'כבש'?

מסע מרתק אל עולם התיבות המתחלפות בלשון הקודש, כגון 'שמלה - שלמה', 'עיף - יעף', ועוד.

בתוך דיני קרבן עולה המוזכרים בפרשתנו, נאמר (ויקרא א, י) וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן הַכֹּשֵׁבִים אוֹ מִן הָעִזִּים וְגו', כך גם להלן בפרשה, בתוך דיני קרבן שלמים, נאמר (ג, ז) אִם כֶּשֶׁב הוּא מִקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ וְגו'. נשים לב, שהכתוב מזכיר כאן 'כשבים' ולא 'כבשים'.

לעומת זאת, אנו מוצאים בקרבנות אחרים שהכתוב מזכיר 'כבשים' ולא 'כשבים', כגון להלן בפ־רשה, בדיני קרבן חטאת יחיד (ד, לב) וְאִם כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת וְגו', וכן בפרשת תצוה בדיני קרבן תמיד (שמות כט, לט) אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבֶקֶר וְגו', ובעוד מקומות.

נשאלת, אם כן, השאלה: האומנם כשב וכבש - דבר אחד הם, או שמא יש הבדל מסוים ביניהם?

תיבות הפוכים

הרד"ק בספר השרשים (ערך כשב) כתב שכבש וכשב - אחד הם, אלא שהם מהתיבות הפוכים שיש דוגמתם כמה פעמים בתורה.

נזכיר כאן כמה דוגמאות של תיבות שלכאורה אין כל הבדל ביניהם, אלא שהם מהתיבות הפוכים כים: א. בגד נקרא לפעמים בשם 'שְׁמֵלָה' (בראשית ט, כג), ולפעמים בשם 'שְׁלֵמָה' (שמות כב, ח). ב. בפרשת כי תצא (דברים כה, יח) 'הַנְּחָשָׁלִים', וכתב שם האבן עזרא שהוא מהתיבות הפוכים כים כמו 'הנחלשים'. ג. 'פְּדָר' - שהוא מלשון 'פרד' (ראה בגיליון זה, מדור לב לדעת). ד. בפרשת יוחי (בראשית מט, ד) נאמר 'פְּחָז', וכתב שם הרמב"ן שהוא מלשון חיפזון כמו 'חפז'. ה. בכמה

מקומות נאמר 'עֵיף', ולעומת זאת מצאנו הלשון (ישעיהו מ, כט) 'יֵעָף', וכן בברכת השחר הנותן ליעף כח'. וכן עוד דוגמאות רבות (וכבר התחברו בימינו כמה ספרים במיוחד בענין זה: ספר 'דבר טוב- הפך בה', וספר 'היפוך אותיות', שם מבארים שבהרבה מקומות יש הבדל במשמעות בין תיבות ההפוכים).

שם פרטי

כך היא גם שיטת המלבי"ם (ויקרא ג, ז), המבאר שאין הבדל במהות בין כשב לכבש, אלא הלשון 'כשב' או 'כשבים' - נוטה יותר על שם כללות המין, ובדרך כלל נזכר לשון זה כאשר הכתוב מזכיר סמוך לו מין אחר, כמו 'בבקר בכשבים ובעזים', ואילו השם 'כשב' - הוא שם הפרטי, אבל שניהם דבר אחד הוא.

כבש - מלשון כביסה

עוד מהלך כותב המלבי"ם, שהלשון 'כשב' - הוא על שם חוזק גופו של הבהמה, והוא כמו חיבור של שתי תיבות 'כש עב', כמו (דברים לב, טו) שמנת עבית כשית, ואילו השם 'כבש' - הוא על שם צמרו שמכבסים אותו (דהיינו כבש כמו כבס). [ובספר 'דבר טוב', הסמיך את דברי הפסיקתא (פיסקא טז) 'כבשים בני שנה - שהם מכבסים עונותיהם של ישראל'].

גדול בקומה

אולם דעת כמה מפרשים, שכבש וכשב אינם דבר אחד ממש, אלא יש הבדל ביניהם, וכפי שכר תב בעל הטורים להלן בפרשה (ג, ז) ש'כשב' הוא גדול יותר מ'כבש'. וכן כתב הרוקח (ויקרא א, ט; ד, לב) וכן בפענח רזא (ג, ז).

ביתר הרחבה מבוארים הדברים ב'העמק דבר', ש'כשב' משמעו גדול בקומה, ו'כבש' הוא קטן בקומה. ובדרך כלל כבש הוא בן שנה וכשב הוא יותר מבן שנה, אבל יתכן לפעמים כשב גדול בקומה שהוא בן שנה, וגם להיפך, כבש קטן בקומה יותר מבן שנה.

בן שנה

כעין זה כתב במשך חכמה (ויקרא ה, ו), ש'כבש' הוא בן שנה, ונקרא כך על שם שחלק מאבריו עדיין כבושים ונעלמים ואין נראים כלפי חוץ, אבל 'כבש' - הוא גדול בן שתי שנים.

בסגנון אחר, כותב הרש"ש (נזיר לה, א) ש'כבש' - הוא רק בן שנה, אבל 'כשב' - כולל המין כולו, בין בן שנה ובין בן שתי שנים.

טעות בספר תורה

לנידון זה יש הקשר הלכתי למעשה גם בימינו, כפי המבואר בט"ז (או"ח סי' סימן קמג סק"ב) וב־מגן אברהם (סק"ז) והמשנה ברורה (סקכ"ו), שאם באמצע הקריאה בספר תורה נמצאה טעות בספר תורה, אפילו יש להם פירוש אחד, צריך להוציא ספר תורה אחר, 'כגון כבש וכשב', כי מכל מקום תיבה אחרת היא בקריאתה, הרי שנקטו בפשטות שאין שינוי במשמעות בין כבש לכשב, ובכל זאת צריך להוציא ספר תורה אחר.

אולם בפתחי תשובה (יו"ד סי' רעט סק"ד) הביא כמה פוסקים שכיון שאין הבדל בין כשב לכבש, לכן אם נמצא טעות כזו בספר תורה אין צריך להוציא ספר אחר, עיי"ש, והמשנה ברורה בשער הציון (סק"מ) כתב בשם שערי אפרים, שבשעת הדחק שאין ספר תורה אחר, יש לסמוך להקל, עיי"ש, אך כבר העיר על כך בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' כ"ה) שעל פי דברי בעל הטורים (הנ"ל) יש גם שינוי במשמעות בין כשב לכבש, ואם כן בוודאי שיש כאן פסול בספר תורה.

אוצר התורה
יהלום יומי מתוך הפרשה

גם עשיר מתקבל לרצון...

אִשָּׁה רִיחַ נִיחוּחַ לֵה' (א, ט) נאמר בעוף ריח ניחוח, ונאמר בבהמה ריח ניחוח, לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוין את לבו לשמים (רש"י).

אין הפסוק בא לרבות את העני הממעיט, כי הוא שלבו נכנע בוודאי עולה לריח ניחוח, אלא לרבות את העשיר המרבה, שאם בכל זאת הוא מכוון לבו לשמים יעלה קרבנו לריח ניחוח.

(הרה"ק מקאצק זי"ע)

אמרות חכמה ופניני שפך מגדולי הדורות על פרשת השבוע

חכמת התורה

מה הפירוש 'אִשָּׁה'?

עֵלָה אִשָּׁה רִיחַ נִיחוּחַ לֵה' (ויקרא א, ט) אִשָּׁה - לשון אש (רש"י).

סיפר כ"ק האדמו"ר בעל פני מנחם מגור זי"ע, שבילדותו כשלמד לראשונה חומש ויקרא, והגיעו לפסוק אשה ריח ניחוח לה', לימד אותו המלמד 'עברי טייטש' [תרגום המילים באידיש כנהוג מדור דור], אשה לה' - לשם דער אייבישטער [לשם הקב"ה]. כשחזר על הלימוד לפני אביו כ"ק האדמו"ר בעל אמרי אמת מגור זי"ע, עצרו אביו ושאלו: ומה פירוש המילה 'אִשָּׁה'? אך הילד לא ידע לענות, רק לחזור על דברי המלמד שלא פירש מילה זו.

שלח האמרי אמת לקרוא למלמד ואמר לו: ה'טייטש' הוא מאד נחוץ, אבל אסור לזוז אפילו כחוט השערה מפירוש רש"י. רש"י הרי דקדק ופירש 'אשה - לשון אש', צריכים להחדיר ולהשריש בילד שכל תיבה צריכים להבין, אשה לה' - צריכים לפרש כך: שיהא הקרבן נשרף באש בשביל השי"ת.

זאת התורה
ביאורי מושגים ומונחים בתורה

אמורים

ברוב קרבנות הבהמה, אין שורפים את כל הבהמה, אלא מקטירים במזבח רק חלקים מסויימים של בשר וחלבים, ושאר בשר הקרבן ניתן לאכילה (מלבד ב'חטאות פנימיות' שאר הבשר נשרף מחוץ למחנה, ומלבד קרבנות 'עולה' שהבשר כולו נקטר במזבח). אותם חלקים מסויימים הנקטרים על המזבח נקראים 'אימורים' מלשון 'אמירה', שאותם אמר ה' להקטיר באש). האימורים נקטרים במזבח רק לאחר זריקת הדם. ובקרבנות הנאכלים - לאחר הקטרת ה'אימורים' נותר הבשר לאכילה.

הנושא היומי בפרשה

קרבן שלמים מן הבקר או מהצאן • עולה קודמת לשאר קרבנות • איסור חלב ודם

היום נלמד על דיני קרבן שלמים שאדם מקריב בנדבה, מהבקר או מהצאן, בין זכר ובין נקבה כפי בחירתו. בקרבן זה יש לערוך סמיכה, שחיטה, זריקת הדם, והקטרת איברים מסויימים על המזבח, שהם כמה חלבים שהכתוב מזכיר, כולל שתי הכליות ויותרת הכבד עם מעט מהכבד, ובקרבן כשב יש להקריב גם את האליה. כן נלמד היום את ההלכה שקרבן עולה קודם בהקרבה לפני שאר הקרבנות, וכן את איסור אכילת חלב ודם.

שלום בעולם:

יהודי החפץ להקריב קרבן שלמים (המטילים 'שלום' בעולם, וגם יש בהם שלום שכולם מקבלים חלק ממנו - הכהן, הבעלים, והמזבח), יכול לבחור להביא את הקרבן מהבקר או מהצאן, זכר או נקבה.

סמיכה ושחיטה:

בשלב ראשון יש להביא את הקרבן אל פתח אהל מועד, שם יסמוך את ידיו על ראש הבהמה, לאחר מכן יש לשחוט את הקרבן, והכהנים יזרקו את הדם על המזבח סביב, בשתי מתנות שהן ארבע.

הקטרת אימורין:

לאחר זריקת הדם יש להקטיר על המזבח את ה'אימורין' השייכים למזבח. וההקטרה היא לחם אשה לה' - פירוש: המאכל של האש לשם שמים.

החלב המכסה:

אלו הם האיברים שמקריבים בקרבן עולה: א. החלב המכסה את הקרב. ב. לרבי ישמעאל - החלב שעל הקיבה, ולרבי עקיבא - החלב שעל הדקין. ג. שתי הכליות. ד. החלב שעל הכליות. ה. החלב שעל הכסלים. חלב זה מחובר לחלב שעל הכליות, והוא ממשיך ויורד עד למותניים של הבהמה. ו. יותרת הכבד. ז. מעט מהכבד.

אליה:

כל ההלכות המוזכרות לעיל נוגעות בין בשלמים הבא מהבקר, מכשב או מעז. אולם לגבי הק־טרת האיברים יש שינוי אחד, שהמקריב כשב צריך להקריב את החלק המובחר שבו דהיינו ה'אליה', הנמצא למעלה מהכליות היועצות, ואילו בעז ובבקר אין אליה.

עולה קודמת:

את קרבן השלמים, וכן שאר הקרבנות, יש להקריב תמיד אחרי העולה, והעולה קודמת לכל הקרבנות.

חלב ודם:

חל איסור לאכול חלב או דם בכל מושבות ישראל, ואיסור זה הוא חוק עולם בכל הדורות.

מספר לחיוג מארה"ב: 151-8988-1351
מספר לחיוג מאנגליה: 443-3061-30131

מבחנים | שיעורים במגוון שפות
וסגנונות | חידות | הגרלות | ידיעות
ועדכונים | אזור אישי | ועוד

02.500.20.18

קו 'קול התורה' – שמעו ותחי נפשכם!

